

**ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН ХОРООНЫ
ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛИЙН АГУУЛГА**
2023 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдөр, Пүрэв гараг

Хуралдааны тэмдэглэлийн агуулга

Хуралдааны товч тэмдэглэл: 1-6

Хуралдааны дэлгэрэнгүй тэмдэглэл: 7-23

1.Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд болон “Засгийн газрын үнэт цаас гаргах эрх олгох тухай”, “Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах зөвшөөрөл олгох тухай”, “Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай”, “Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслүүд /Засгийн газар 2023.09.29-ний өдөр Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг, санал, дүгнэлтээ Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлнэ/

**Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны намрын ээлжит чуулганы
Эдийн засгийн байнгын хорооны
10 дугаар сарын 26-ны өдөр /Пүрэв гараг/-ийн
хуралдааны товч тэмдэглэл**

Эдийн засгийн байнгын хорооны дарга Ц.Цэрэнпунцаг ирц, хэлэлцэх асуудлын дарааллыг танилцуулж, хуралдааныг даргалав.

Хуралдаанд ирвэл зохих 18 гишүүнээс 10 гишүүн хүрэлцэн ирж, 55.6 хувийн ирцтэйгээр хуралдаан 12 цаг 54 минутад Төрийн ордны “Жанжин Д.Сүхбаатар” танхимд эхлэв.

Томилолттой: Ж.Ганбаатар;

Чөлөөтэй: Ц.Даваасүрэн, С.Чинзориг, Б.Энхбаяр.

Нэг.Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд болон “Засгийн газрын үнэт цаас гаргах эрх олгох тухай”, “Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах зөвшөөрөл олгох тухай”, “Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай”, “Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслүүд /Засгийн газар 2023.09.29-ний өдөр Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг, санал, дүгнэлтээ Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлнэ/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Сангийн сайд Б.Жавхлан, Улсын Их Хурлын гишүүн, Эдийн засаг, хөгжлийн сайд Ч.Хүрэлбаатар, Эрчим хүчний яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга Н.Тавинбэх, Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга Ж.Ганбат, мөн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга М.Санжаадорж, Татварын бодлогын газрын дарга Б.Тэлмүүн, Санхүү, төсвийн судалгааны газрын дарга Г.Золбоо, Санхүүгийн бодлогын газрын дарга Б.Сүх-Очир, Хөгжлийн санхүүжилт, хөрөнгө оруулалтын газрын дарга Ч.Чимидсүрэн, Хууль, эрх зүйн газрын дарга З.Энхболд, Төрийн худалдан авах ажиллагааны газрын дарга Ц.Батзул, Төсвийн нэгтгэлийн хэлтсийн дарга Э.Батмөнх, Төсвийн зарлагын хэлтсийн дарга П.Бат-Эрдэнэ, Төсвийн орлогын хэлтсийн дарга Л.Ичинноров, Санхүүгийн хөрөнгийн удирдлагын хэлтсийн дарга С.Тулга, Төсвийн хөрөнгө оруулалтын хэлтсийн дарга Ж.Дэлгэржаргал, Хөгжлийн санхүүжилтийн хэлтсийн дарга Б.Ганзориг, Барилга, хот байгуулалтын яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ц.Баярбат, мөн яамны Хөгжлийн бодлого, газрын харилцаа, хот байгуулалтын газрын дарга Э.Батболд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Хуулийн хэлтсийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Д.Санчир, Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Инновацийн бодлогын газрын дарга Т.Золзаяа, Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч А.Энхманлай нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн газрын Зөвлөхүүдийн албаны зөвлөх Н.Мөнхзэсэм, мөн газрын Байнгын хорооны асуудал хариуцсан хэлтсийн референтийн албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч А.Хонгорзул, мөн хэлтсийн Эдийн засгийн байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх Д.Мягмарцэрэн, референт Г.Баярмаа нар байлцав.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-т заасны дагуу Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Аж ахуйн нэгжсийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд болон “Засгийн газрын үнэт цаас гаргах эрх олгох тухай”, “Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах зөвшөөрөл олгох тухай”, “Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай”, “Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслүүдийг зүйл бүрээр хэлэлцэв.

1.Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Төслийн зүйлүүдтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

Хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэж дууслаа.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./12:56/

2.Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Төслийн зүйлүүдтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

Хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэж дууслаа.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./12:58/

3.Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Төслийн зүйлүүдтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

Хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэж дууслаа.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./12:56/

4.Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Төслийн зүйлүүдтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

Хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэж дууслаа.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./13:02/

5.Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Төслийн зүйлүүдтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

Хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэж дууслаа.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./13:06/

6.Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Төслийн зүйлүүдтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

Хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэж дууслаа.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./13:07/

7.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Төслийн зүйлүүдтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

Хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэж дууслаа.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./13:08/

8.Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Төслийн зүйлүүдтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Х.Ганхуягийн тавьсан асуултад Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга Ж.Ганбат, Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Инновацын бодлогын газрын дарга Т.Золзаяа нар хариулж, тайлбар хийв.

Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Цэрэнпунцаг, Х.Ганхуяг нар үг хэлэв.

Хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэж дууслаа.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./13:25/

9.Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Төслийн зүйлүүдтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболорын тавьсан асуултад Сангийн сайд Б.Жавхлан хариулж, тайлбар хийв.

Улсын Их Хурлын гишүүн Х.Ганхуяг үг хэлэв.

Хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэж дууслаа.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./13:37/

10.“Засгийн газрын үнэт цаас гаргах эрх олгох тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл

Төсөлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Х.Ганхуяг үг хэлэв.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./13:40/

11.“Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах зөвшөөрөл олгох тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл

Төсөлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./13:41/

12.“Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай”

Улсын Их Хурлын гишүүдээс гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллоор санал хураалт явуулав.

Ц.Цэрэнпунцаг: 1.Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Цэрэнпунцагийн гаргасан, Тогтоолын төсөлд “Төмөр замын тээврийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга, Иргэний нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга, Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулиудын дагаж мөрдөх хугацааг сунгах тухай хуулийн төслүүдийг 2023 оны 12 дугаар сарын 01-ний дотор нэн яаралтай горимоор Улсын Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг Засгийн газарт үүрэг болгосугай” гэсэн заалт нэмэх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулья.

Дээрх саналтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Цэрэнпунцаг үг хэлэв.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 6
Бүгд: 12
50.0 хувийн саналаар дэмжигдсэнгүй.

Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Батлут дээрх санал хураалтыг хүчингүй болгож, дахин санал хураалт явуулах горимын санал гаргав.

Ц.Цэрэнпунцаг: Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Батлутын гаргасан горимын саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 7
Татгалзсан: 4
Бүгд: 11
63.6 хувийн саналаар горимын санал дэмжигдлээ.

Ц.Цэрэнпунцаг: 1.Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Цэрэнпунцагийн гаргасан, Тогтоолын төсөлд “Төмөр замын тээврийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга, Иргэний нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга, Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулиудын дагаж мөрдөх хугацааг сунгах тухай хуулийн төслүүдийг 2023 оны 12 дугаар сарын 01-ний дотор нэн яаралтай горимоор Улсын Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг Засгийн газарт үүрэг болгосугай” гэсэн заалт нэмэх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалтыг дахин явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 5
Бүгд: 11
54.5 хувийн саналаар дэмжигдсэнгүй.

2.Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Цэрэнпунцагийн гаргасан, Тогтоолын төслийн 2 дахь заалтад “ипотекийн зээлийн 60 хувийг хөдөө, орон нутагт орон сууцжуулах хөтөлбөрт хуваарилах” гэсэн дэд заалт нэмэх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Дээрх саналтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Цэрэнпунцаг, М.Оюунчимэг, Б.Жавхлан, Х.Ганхуяг, Н.Ганибал, Ж.Бат-Эрдэнэ нар үг хэлэв.

Зөвшөөрсөн: 8
Татгалзсан: 2
Бүгд: 10
80.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

3.Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Ганибалын гаргасан, Тогтоолын төслийн 4 дэх заалтыг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Дээрх саналтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Ганибал, Б.Жавхлан нар үг хэлэв.

Зөвшөөрсөн: 6
Татгалзсан: 4
Бүгд: 10

60.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./14:04/

13.“Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл

Төсөлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулахаар тогтов./14:05/

Уг асуудлыг 14 цаг 05 минутад хэлэлцэж дуусав.

Байнгын хорооны хуралдаанаар 1 асуудал хэлэлцэв.

Хуралдаан 1 цаг 11 минут үргэлжилж, ирвэл зохих 18 гишүүнээс 14 гишүүн хүрэлцэн ирж, 77.8 хувийн ирцтэйгээр 14 цаг 05 минутад өндөрлөв.

Тэмдэглэлтэй танилцсан:
ЭДИЙН ЗАСГИЙН
БАЙНГЫН ХОРООНЫ ДАРГА

Ц.ЦЭРЭНПУНЦАГ

Тэмдэглэл хөтөлсөн:
ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ
ХӨТЛӨХ АЛБАНЫ ШИНЖЭЭЧ

Д.УЯНГА

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ

2023 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдөр,
Пүрэв гараг
Төрийн ордон “Жанжин Д.Сүхбаатар”
танхим
12 цаг 54 минут.

ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН ХОРООНЫ ХУРАЛДААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

Ц.Цэрэнпунцаг: Байнгын хорооны эрхэм гишүүдийн энэ өдрийн амгаланг айлтгая. Хуралдаанд оролцож байгаа гишүүдийн ирцийг танилцуулъя. Жамбалын Ганбаатар гишүүн гадаад томилолттой байна. Бусад гишүүд хүрэлцэн ирсэн байна. Ингээд байнгын хорооны ирц 50, энэ чинь картаа сугалчихсан. 55,6 хувьд хүрч, ирц бүрдсэн тул Эдийн засгийн байнгын хорооны 2023 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн хуралдаан нээснийг мэдэгдье. Өнөөдрийн Байнгын хорооны хуралдаанаар өмнөх хуралдаанаараа хэлэлцэж байгаад техникийн саатлаас үүдэж зогссон асуудлуудаа үргэлжлүүлэн хэлэлцэнэ.

Ингээд 2024 оны төсвийн төслийн хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийг хэлэлцэж амжилгүй үлдсэн байгаа. Нийт 13 асуудал байгаа. Ингээд ажлын хэсгийнхэн бүгд ороорой. Хэлэлцэх асуудалдаа оръё.

Хэлэлцэх асуудал 1.Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Ажлын хэсгийг өчигдөр танилцуулчихсан байгаа. Ингээд Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг зүйл бүрээр нь хэлэлцэнэ. Нэг.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт

асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. 2.Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна.

Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд, 3 хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. 4.Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлтэй, 5 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. 6.Хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. 7, Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Ингээд санал хураалт явуулж дууслаа. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. Төсвийн байнгын хорооны хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Төсвийн байнгын хорооны гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хороонд танилцуулна.

Дараагийн асуудалдаа оръё. Хэлэлцэх асуудал 2.Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Ирээдүй өв сангийн тухай хуулийн хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг зүйл бүрээр нь хэлэлцэнэ. 1.Хуулийн төслийн 1 дүгээрт зүйлтэй

холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. 2 хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Санал хураалт хураалт явуулж дууслаа. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Төсвийн байнгын хорооны гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хороонд танилцуулна.

Дараагийн асуудалдаа оръё. Хэлэлцэх асуудал 3. 5 гээд биччихсэн байна шүү. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн, биш ээ байхгүй байна. Дарааллыг нь өөрчлөөд аваад ирнэ шүү. Нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг бүр зүйл бүрээр нь хэлэлцье. 1.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Ингээд, 2.Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Энэ санал хураалт явуулж дууслаа. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хороонд танилцуулна.

Дараагийн асуудалд оръё. Хэлэлцэх асуудал 4. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг зүйл бүрээр нь хэлэлцье. 1.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан түр хүлээж, санал хураалт юу зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Ингээд 2.Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Санал хураалт явуулж дууслаа. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хороонд танилцуулна.

Дараагийн асуудалдаа оръё. Энэний дараа дараалалд оруулаад явчихъя. Хэлэлцэх асуудал энэ чинь 3. Хэлэлцэх асуудал 5.Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг зүйл бүрээр нь хэлэлцье. 1.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд байна уу, нэрсээ өгнө

үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Хуулийн төслийн 2 дугаар, төсөл 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. 3.Төслийн 3 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Санал хураалт дууслаа. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. Төсвийн байнгын хороо нь анхны, хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор танилцуулна.

Дараагийн асуудалдаа оръё. Хэлэлцэх асуудал 6.Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн ААНОАТ-ын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу ААНОАТ-ын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэнэ. 1.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд байна уу, нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Санал хураалт явуулж дууслаа. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн ААНОАТ-ын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их

Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор танилцуулна.

Дараагийн асуудалдаа оръё. Хэлэлцэх асуудал 7.Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг зүйл бүрээр нь хэлэлцье. Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. 2-д хуулийн 2.Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна, зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. 3 хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү. Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Санал хураалт явуулж дууслаа. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор танилцуулна.

Дараагийн асуудалдаа оръё. Хэлэлцэх асуудал 8. Монгол Улсын 2024 онд төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн

төслийн зүйл бүрээр нь хэлэлцье. 1.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. 2.Хуулийн, сая Ганхуяг гишүүний нэрийг харсангүй. Ганхуяг гишүүн асуултаа асууя. Ганхуяг гишүүний микрофон өгье.

Х.Ганхуяг: Зөвшөөрлийн хуультай холбоотойгоор хэд хэдэн асуулга юмнууд бэлдэж байгаа. Үндсэндээ бид нар чинь Зөвшөөрлийн хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой Улсын Их Хурлын 2 тогтоол Улсын Их Хурал баталсан байдаг. Зөвшөөрлүүдийг цахимжуулах ажлыг Эдийн засгийн хөгжлийн яам болон Цахим хөгжлийн яам 2 бол хариуцаад явж байгаа юм. Зөвшөөрлийг нэмэх, хасахтай холбоотой асуудал ер нь Зөвшөөрлийн хуулийн 8.1, 8.2-той холбоотой асуудлуудыг бол зөвхөн нээлттэй сонсгол явуулж байж, ЗГ-ын дэргэд байгуулагдаж байгаа Үндэсний зөвлөлөөр хэлэлцсэнийх нь дараа зөвшөөрөл нэмэх, хасах асуудлыг Зөвшөөрлийн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах асуудлыг өргөн барихаар энэ хуулийг бол баталсан байдаг. Ер нь Зөвшөөрлийн хууль гэдэг маань өөрөө процессын хууль.

Тэгээд энэ дээр нэг асуудал, хэд хэдэн асуудал гарч ирчхээд байгаа юм 1 дүгээр асуудал болохоор Зөвшөөрлийн хуулийн жагсаалтад байхгүй зөвшөөрлүүдийн тоог нэмсэн асуудал гарч ирсэн. 100 гаруй зөвшөөрөл нэмчихсэн байгаа. Энэ дээр бол бүүр мухлагийн зөвшөөрөл гэж хүртэл гаргаж ирсэн байсан. Тэгээд энэ дээр надад яг тийм энэ дээр надад яг хариу өгөх хүн ерөөсөө олдохоо больсон сүүлдээ. Тэгээд нийслэл дураараа ингээд баахан зөвшөөрөл нэмчихсэн асуудал яваад байгаа юм.

Цахимжуулах асуудал бол нэлээн бас удааширалтай явж байна. Яах вэ энэ Зөвшөөрлийн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлттэй холбоотой 2 зүйл заалт бол орж ирсэн байна лээ. Энэ дээр яах вэ бас дэмжих асуудал бол байж болохоор

байгаад байгаа юм. Бид нар яах вэ энэ дээр тэгэхдээ бас нэг эрсдэлийн үнэлгээ ер нь хийдэг болмоор байгаа юм. Энэ зөвшөөрөл гэдэг маань өөрөө бид нар тусгай зөвшөөрлүүд болон энгийн зөвшөөрлүүд бүгд дээр нь эрсдэлийн үнэлгээ хийлгэсэн юм. Тэгж байж яг аль, аль зөвшөөрлийг авч үлдэх вэ, алийг нь хасах вэ гэдэг асуудлуудыг оруулж ирсэн. Тэгээд тэр эрсдэлийн үнэлгээ дээрээ тулгуурлаад зөвлөлөөрөө хэлэлцдэг, дараад нээлттэй сонсгол явдаг байх зарчмаар энэ хуульд гар хүрдэг байя гээд. Уг нь бол хууль бол ингэж батлагдсан юм л даа. Тэгээд одоо эрсдэлийн үнэлгээ хийгдэхгүй байна, нээлттэй сонсгол явагдахгүй байна. Зөвлөлөөр орж хэлэлцэгдсэн эсэх асуудал нь яг энэ хуулийн дагалдах энэ нөгөө тэмдэглэгээ байдлаар орж ирдэг баймаар байна гэсэн асуудлууд байна л даа. Тэгээд хариу өгөхгүй бол зөвшөөрөл өгсөнд тооцъё гэдэг зарчмын саналыг бол дэмжиж байна дэмжиж байна. Одоо бид нар яг энэ бизнес эрхлэгч нараа бол дэмждэг байхгүй бол бид нар бол эрсдэлээ бодоод тэр зүйлийг бол уг нь оруулаагүй юм л даа. Тэгээд яах вэ одоо бол энийг бол оруулъя гэж байгаа юм. Яах вэ энийг бол дэмжиж болж байна.

Гэхдээ энэ дээр бол зөвшөөрөл өгөх эрх бүхий байгууллагын, эрх бүхий байгууллагыг сольж байгаа асуудал бол энэ дээр тухайлбал ороод ирчихсэн байгаа юм л даа төв гээд, тэгээд төвийг хасна гээд. Тэгээд одоо тэр нь өөр байгууллага болох юм шиг байгаа юм. Тэгэхээр энэ дээр бол нээлттэй сонсгол явагдсан байх ёстой. Нээлттэй сонсгол явуулна гэдэг маань өөрөө эргээгээд энэ Зөвшөөрлийн хуульд ийм өөрчлөлт орж байгаа юм шүү гэдгийг олон нийтэд мэдүүлэх зорилгоор оруулсан байхгүй юу. Яагаад гэхээр зөвшөөрөл болгоны цаана, гарын үсэг болгоны цаана дандаа л хүнд суртал байдаг, дандаа авлигал байдаг. Тэгээд энийг бид нар бүгдээрээ л мэддэг. Зөвшөөрлийн хууль батлагдсанаар бид нар бол энэ авлигал, хүнд суртлыг уг нь багасгана гээд явсан болбол одоо зарим

тохиолдолд бол нэмэгдчихсэн хүртэл асуудал гарч ирээд байна. Хуулийг дураараа тайлбарладаг асуудал яриад байна. Тэгээд Ганбат төрийн нарийнаас би хэзээ асуулаа даа, бараг хавар асуулаа даа тийм ээ. Энэ биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний асуудлыг ярьсан. Тэгээд Зөвшөөрлийн хуулиас бол бид нар бол тэрийг хассан байдаг. Тэгээд энэ гааль дээр тэр зөвшөөрөл нэхэгдсэн хэвээрээ л байна. Тэгээд энэ хууль ер нь ингээд дураараа сонгож хэрэглэдэг байдлыг хэзээ таслан зогсоох вэ? Яг Сангийн яам энэ дээр бол нэг хариуцлагатай бас мэдээлэл өгмөөр байна. Тэгээд энэ Зөвшөөрлийн хууль нь хууль биш болчихоод байгаа юм уу эсвэл тэгээд хэрвээ хууль биш юм бол одоо ингээд цөмөөрөө энийг хэлэлцээд суух ямар шаардлага байгаа юм бэ? Би энэ ингээд үндсэндээ бол 3 асуулт.../минут дуусав/

Ц.Цэрэнпунцаг: Ганхуяг гишүүний асуултад ажлын хэсгийн 3, 3 номер уу? 3 номерын микрофоныг нэеэ 3 номер хариулъя.

Т.Золзаяа: Эдийн засгийн хөгжлийн яам Инновацын бодлогын газрын дарга Золзаяа. Ганхуяг асуултад хариулъя. Зөвшөөрлийн зөвшөөрлийг хаана хамаагүй олгодог байдлыг цэгцлэх гээд бүх зүйлийг цахимаар явуулах ЗГ-ын тогтоол гарсан байгаа. Тэгээд үүнтэй холбогдуулаад одоогийн байдлаар бүрэн цахимжсан анх license.mn дээр явж байсан бүрэн цахимжсан 14, нэмээд хөгжүүлэлт хийсэн 16, одоо яг хөгжүүлээд оруулахад нэвтрүүлэхэд бэлэн болчихсон 18 гэх мэтчилэн явж байна. Зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллагууд нийт 161 зөвшөөрлийг тусгай зөвшөөрлийг системээр олгож байгаа. Зөвшөөрлийг цахимжуулах боломжгүй 18 зөвшөөрөл байгаа. Тэр нь тухайлбал банк байгуулах гэдэг ч юм уу. Тэгэхээр нөгөө талд нь бас нэг юм байгаа нь юу вэ гэхээр зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллагууд маань өөрсдөө тусгай зөвшөөрөл гэсэн нэрийн доор зөвшөөрлийг ерөөсөө ингээд огт олгохгүй, материалыг

нь хүлээж авахгүй ингээд байгаад байдаг байдал ажиглагдаад байна. Тэгэхээр тэрийг цэгцлэх зорилгоор энэ хуулийн өөрчлөлтийг оруулж ирье гэсэн юм 1 дүгээрт нь.

2 дугаарт нь таны яг түрүүний хэлсэнтэй бас санал нэг байна. Нийслэл ингээд дураараа өөрөө яг мэдээд караоке баар гээд тус тусад нь салгаад өөр өөр зөвшөөрлүүд ингээд нэмэгдүүлчихсэн асуудал байгаад байгаа. Үүн дээр Эдийн засгийн хөгжлийн яамнаас манлайлаад эд нарыгаа болиоч гэсэн асуудлыг нь тавиад явж байна. Тэр биологийн идэвхт нэмэлт бүтээгдэхүүн нөгөө витамин асуудлыг болбол ЭМЯ-нд бид нар тавьсан, Зөвшөөрлийн тухай хууль болон өөрсдийнх нь нөгөө Эрүүл мэндийн тухай хуулийнх нь зүйл заалтууд нь зөрөөд байгаа байгаа тийм асуудал байгаа юм. Тэгээд өөрсдийнхөө хуулийг барина. Нөгөө хуульд өөрөөр заагаагүй бол гэж тайлбарласан учраас өөрсдийнхөө хуульд нь байгаа юм гээд ингээд заавал нэхэж авах ёстой гэсэн юм яриад байгаа юм. Хариулж дууслаа.

Ц.Цэрэнпунцаг: Өөр нэмж хариулах ажлын хэсгийнхнээс байна уу? Ганхуяг гишүүнээ хариулт хариулт хангалтгүй гэж үзэж тодруулж асууя.

Х.Ганхуяг: Яг энэ дээр бодитой шууд хариулт авдаг болмоор байна л даа. Тэр нийслэлээс нэмсэн, дураараа нэмсэн зөвшөөрлүүд яг хэзээ үгүй болох вэ? Нэмсэн албан тушаалтан хэн байсан, ямар хариуцлага тооцох вэ 1 дүгээр асуулт маш тодорхой асуулт асуулаа шүү дээ. Угаасаа хууль дээр үйлдэл, эс үйлдлээр албан тушаалтан хариуцлага алдсан бол хариуцлага тооцно гээд орчихсон байгаа. Зөрчлийн болон Эрүүгийн хуулиар. Хэн хариуцлага тооцох вэ, хэзээ хариуцлага тооцох вэ, хэн ийм асуудал гаргасан 1 дүгээр асуулт.

2 дугаар асуулт тэр биологийн идэвхт бүтээгдэхүүн дээр надад яг өнөөдөр хариу өгмөөр байна. Одоо

гаалиар орж ирэхэд зөвшөөрөл нэхэх үү нэхэхгүй юу? Аль хуулийг нь хууль гэж үзээд, аль хуулийг нь хууль гэж үзэхгүй байгаа гэдэг надад би хариу өгмөөр байна. Ганбат даргаас авмаар байна. Тэгээд надад өнөөдөр хариугаа өгөөд би энэ протоколд тэмдэглүүлж авмаар байна. Тэгээд 3 дугаар асуудал Зөвшөөрлийн хуультай холбоотой ямар нэгэн нэмэлт, өөрчлөлт орохоор болбол.../минут дуусав/

Ц.Цэрэнпунцаг: Ажлын хэсгээс нэмж хэн хариулах вэ? 3 номер, 5 номер ажлын хэсгийн 5 номерын микрофоныг өгье. Ганбат дарга.

Ж.Ганбат: Гишүүний асуултад хариулъя. Уг нь энэ хуулийг оруулаад яах вэ үнэхээр замбараагүй олгогдож байгаа таны хэлж байгаа юм байгаа, дур дураараа олгодог, өөр өөрсдийнхөө салбарын хуулийн хүрээнд бас энэ асуудлуудыг авч үздэг, манай яг хууль дээр ингэж заачихсан учраас бид ингэж байгаа юм гэдэг юм. Жишээ нь Нийслэл бол зүгээр өөрөө өөрсдөдөө тааруулаад л өөрсдөө тэрийгээ зохиогоод л тусгай зөвшөөрлийг хийгээд явчхаж байгаа шүү дээ. Яах вэ энэ асуудлуудыг л ер нь их цэгцлэх гэдэг ийм байдлаар бүртгэлжүүлээд цахимжуулаад, энийгээ нэг хянадаг, цэгцэлье гэдэг байдлаар л энийг оруулж байгаа юм.

Нөгөө талаар яах вэ энэ замбараагүй олгож байгаа юмнуудыг цэгцлэх талаар ЗГХЭГ жишээ нь яг энэ таны хэлээд байгаа ЭМЯ-тай холбоотой асуудлыг энэ тэр бол бид бол энэ асуудлыг зогсоо гэдэг талаар ЗГХЭГ-т бол албан ёсоор хүсэлтийг нь бол хүргүүлсэн ийм юмнууд бол байгаа. Тэгэхээр энэ ер нь цахимжуулаад энэ нь үүнийг цэгцэлж байж энэ бүгд цэгцэрнэ л гэж хэлж байгаа юм.

Ц.Цэрэнпунцаг: Нэмэлт асуулт асууя. Нэмэлт асуулт 1 минут, Ганхуяг гишүүн нэмэлт асуулт 1 минут.

Х.Ганхуяг: И-Монгол гэдэг маань мэдээлэл технологийн газраас ажиллуулдаг сайт байх И-Монгол. И-Монгол дээр И-Бизнес гээд портал дотор нь бас үүсгэгчхсэн байна. Түүн дээр саяын ярьж байгаа нийслэлийн зөвшөөрлүүдийг бүгд нэмчихсэн байгаа. Мэдээлэл технологийн газар ЗГ-ын харьяа байгууллага уу, аль эсвэл нийслэлийн харьяа байгууллага уу 1 дүгээр асуулт. Бид нар 1600 зөвшөөрлийг 362 болгоод багасгаад үзээд байгаа байхгүй юу. Тэгээд Зөвшөөрлийн хуулийг Сангийн яам болон Гаалийн газар чинь хэрэгжүүлэх юм уу эсвэл тэр өргөн барь гээд өргөн барихгүй байгаа хуулиудыг хэрэгжүүлээд явдаг юм уу? Тэрийг надад нэг их тодорхой хариу өгмөөр байна. Та бол Улсын Их Хурлын чуулган дээр Зөвшөөрлийн хуулийг барьж авна гээд өмнө нь надад бол ярьсан шүү дээ, тэнд тэр тэмдэглэгээ бол байгаа. Тэгсэн мөртөө яагаад гаалийн газраас биологийн идэвхт бүтээгдэхүүний зөвшөөрлийг нэхээд яваад байгаа юм бэ гэдэг надад хариу өгмөөр байна.

Ц.Цэрэнпунцаг: Ажлын хэсгээс саяын 2 асуулт, ажлын хэсгийн 5 номер, Ганбат дарга хариулъя.

Ж.Ганбат: Би тэр гаальтай холбоотой, тэгээд эрүүл мэндийн тэр өөрийнх нь хууль дээр нь ийм тусгай зөвшөөрөлтэй байна гээд заачихсан юм байна лээ. Тийм учраас тэрүүнийг ингээд одоо Монгол Улсыг хилээр нэвтрүүлэхэд яг тэр зөвшөөрлийн асуудал үүний асуудал үнэхээр, энэ асуудал хөндөгдөөд байгаа. Нөгөө талаар энэ яг ЭМЯ-ны тэр хууль дээр салбарын хууль дээр ингээд заачихсан учраас тэрийг нь бид авахгүй гэдэг бүрэн эрх бол жишээ нь Сангийн яам болон ЗГ-т юунд гаалийн байгууллагад бол байхгүй. Дараа нь энэнээс үүдэлтэй бас асуудал үүсвэл эрүүл мэндийн өөрийнх нь салбарын хууль дээр ингэгчхсэн юмыг яагаад гаалийн байгууллага Монгол Улсын хилээр нэвтрүүлэхдээ та нар хэрэгжүүлээгүй юм бэ гэдэг ийм асуудлууд үүсээд байгаа юм гэдэг ийм хууль хоорондын ийм салбарын бас

асуудлууд үүсээд байгаа нь яг ийм бодитой үүсчээд байгаад байх юм. Үүнийг л уг нь цэгцлэх гэж л үзээд байгаа юм. ЗГХЭГ-т ийм юм үүсээд байна, энийгээ цэгцэл гэдэг байдлаар л бид хандаж байгаа л даа. Тэр ЗГ-ын Хэрэг эрхлэхэд явсан бичгийг нь өгчихвөл яадаг юм.

Ц.Цэрэнпунцаг: Энэ хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан гаргах надад зарчмын зөрүүтэй санал байгаа юм. Би энэ зарчмын зөрүүтэй саналынхаа томъёоллыг уншаад танилцуулчихъя. Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлээс мөн зүйлийн 5 дахь хэсгийн энгийн гэсний дараа орох бол, дараа болон тусгай гэж гэснийг хасах гэсэн санал гаргасан. Би ингээд энэ саналынхаа томъёоллыг гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналыг та бүхэндээ тайлбарлаад өгчихье. Энэ Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай гээд ингээд энэ орж ирсэн төсөл дээр бол энэ урд талд бол энэ зөвшөөрлийн тухай 1 дүгээр зүйл нь Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 5.3 дугаар зүйлийн 3.7 дахь заалтын тамга тэмдэг гэсний дараа эсхүл тоон гарын үсэг бүхий QR код лавлагаа холбоос гэж мөн зүйлийн, энэ дээр мөн зүйлийн 5 дахь хэсгийн энгийн гэсний дараа болон тусгай гэж гэж 5.5 дугаар зүйлийн зүйлийн 6 дахь хэсгийн хугацаа гэсний дараа ажлын гэж тус тус нэмсүгэй гэсэн байгаа. Энэнээс минийх болохоор зэрэг энэ тусгай гэснийг нь хасъя гэж байгаа юм. Энгийнх бол үлдэг. Тийм та энэ дээр үг байхгүй, байхгүй. Би тайлбараа хэлнэ, тэгээд л санал хураана. Танд би тайлбарлана. Ганхуяг гишүүн тодруулж асууя.

Х.Ганхуяг: Энгийн зөвшөөрлийг бид нар хариу өгөөгүй бол өгсөнд тооцно гэдэг зүйл, заалт бол Зөвшөөрлийн хуульд бол оруулсан юм. Тэгээд саяын таны ярьж байгаа саналыг бол бид нар бас Хүрэлбаатар сайдтай бас нэлээн удаан хугацаанд маргалдсан, мэтгэлцсэн, ярилцсан. Тэгээд яагаад наад зүйл заалтыг оруулж байна вэ гэдгийг би танд

үндэслэлийг нь хэлэх гээд байгаа юм. Яагаад гэхээр зөвшөөрөл өгсөн эрх бүхий байгууллага бол байнгын хяналттай л бай. Дуртай үедээ түдгэлзүүлдэг, дуртай үедээ хүчингүй болгодог. Яг энэ наад асуудлаас чинь болоод энэ хүнд суртал, авлигал, энэ Зөвшөөрлийн хуулийг өөр өөрөөр тайлбарлаж, өөр өөрөөр ярьдаг болчихоод байгаа юм. Би сая энэ Ганбат даргад бас хэлээд л байгаа юм. Энэ чинь бол Ерөнхий хууль байхгүй юу. Зөвшөөрлийн хуулиас өөрөөр ямар нэгэн захиргааны акт, тогтоомж тогтоол, ЗГ-ын тогтоолоор хүртэл шинээр зөвшөөрөл нэмж болохгүй гэдэг энэ ийм хууль байхгүй юу. Тэгээд та бүхэн надад салбарын хууль яриад байгаа юм. Тэгэхээр энэ тусгай гэдэг зүйл заалтыг.../минут дуусав/

Ц.Цэрэнпунцаг: Яах вэ энэ ингээ. Ганхуяг гишүүн бас энэ Зөвшөөрлийн хууль дээрээ ажилласан, энэ дээрээ бас нэлээн араас нь анхаарч ажиллаж байгаа учраас таны саналаар энийгээ би тийм үү, би эсвэл татаад авчихъя. Энэ Төсвийн байнгын хороон дээр дахиж сайн ярилцаарай. Тэгэхгүй бол би бас нарийн энэ хуулиа барьж ажилласан гишүүнийхээ саналыг бас анхаарч яахгүй бол энэ бас тэгэхдээ энэ дээр ярилцах ёстой юм байна лээ шүү, энэ дахиад сайн ярилцаад Төсвийн байнгын хороон дээр нэлээн задалж энийгээ яриарай. Ингээд би энэ зарчмын зөрүүтэй гаргасан саналаа татаж авлаа. 2.Хуулийн төслийн хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. 3 хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлтэй холбогдуулан, болоогүй байна, зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. 3.Төслийн 3 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. 4 хуулийн төслийн 4 дүгээр, хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү. Алга байна. Өнөрболор гишүүн асуултаа асууя. Өнөрболор гишүүнээ та наад хуулийнхаа төслүүдийг аваад

жоохон харчих уу? Саяын Өнөрболор гишүүн асуулт асуухгүй юм байна шүү, энийг нь аваарай эндээс нэрийг нь, гишүүн асуулт асуух гишүүд гишүүн алга байна. Ингээд зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Санал хураалт явуулж дууслаа. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хороонд танилцуулна.

Дараагийн асуудалдаа оръё. Хэлэлцэх асуудал 9. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн гэсэн Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийн хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг зүйл бүрээр нь хэлэлцье. 1.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Өнөрболор гишүүн асуултаа асууя. Нэмэх юм уу? Ганхуяг гишүүнийг нэмчихье, Ганибал гишүүнийг нэмчихье, Ганхуяг гишүүнийг нэмье асуулт асуух гишүүд дээр. Ингээд Ганхуяг гишүүнээр тасаллаа. Өнөрболор гишүүн асуулт асууя. Өнөрболор гишүүний микрофоныг нээе.

Д.Өнөрболор: Болж байна уу? Баярлалаа. Энэ удаагийн төсөв дээр бас энэ өмнөх Байнгын хороон дээр би бас байр сууриа илэрхийлээд байгаа юм. Ер нь энэ орж ирж байгаа төсөв бол хувийн хэвшлээ болбол маш их боомилсон, хувийн

хэвшилд болбол маш их ээлгүй ийм төсөв орж ирж байгаа. Тэгээд би энэ асуултад Ганбат даргаас биш, Жавхлан сайдаас асуучихмаар байгаа юм Цэрэнпунцаг даргаа. Энэ төсвийг дагуулж энэ төсвийн орлого зарлагад шууд нөлөөлөхгүй энэ хуулийн өөрчлөлтүүдийг оруулж ирдгээ ер нь яг хэзээ болих вэ? Ер нь иргэдээс асуухгүй, хэлэлцүүлэг хийхгүй ийм нөхцөл байдалтай гэдгийг далимдуулаад энэ орж ирсэн төсөв хуулийн төсөл дээр гишүүд үндсэндээ ер нь 20 хоног, 20 хүрэхгүй хоногт болбол хэлэлцээд ингээд батлах ийм байдал үүсдэг. Тэгээд энэ талаар энэ хуулийн хугацааг ер нь ингээд л далимдуулаад л ингээд шахаанд оруулж батлуулдаг ийм башир аргатай болсон байна энэ Сангийн яам. Тэгээд хуулийг батлахдаа ер нь тодорхой энэ чиглэл энэ тухайн салбарын онцлог энэ хөгжлийг нь бас ингээд тооцож, эрдэмтэд судлаачдыг бас хэлэлцүүлэг хийж ингээд баталдаг баймаар байна. Ийм төсөв дагасан хууль дээр бус процесс байхгүйг далимдуулаад ингээд Сангийн яам, энэ Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хуулийг болбол ерөөсөө бүүр ингээд гууль болголоо.

Тухайлбал энэ Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах ийм асуудал байгаад байгаа юм. Тэгээд энэ хуулийг батлах үед төр хувийн хэвшлийн түншлэлээр энэ салбаруудыг босгоод ирнэ л гээд байсан. Тэгээд л энэ хувийн хэвшлээ ёстой дэмжиж байгаа, ямар ч асуудалгүй гээд л тэгээд байсан, 7 сард энэ төсвийн тодотголоор хуулийн үйлчлэлийг 6 сар хойшлуулсан. Тэгээд одоо тэгсэн энэ төсөв дагуулж хууль зөрчсөн үйлдлээ хулгайн замаар ингээд засах гэж байгаа ийм оролдлогоо ер нь Сангийн яам болих хэрэгтэй. Түншлэлийн хуулийг дагаж гарах энэ дүрэм журмыг 6 сарын дотор та нар батлах ёстой шүү дээ. Тэгээд энэ хууль аль хэдийн зөрчигдчихсэн байж байгаа. Энэ хариуцлагыг хэн хүлээх юм бэ? Тэгээд өнөөдөр энэ түншлэлийн эрх зүйн орчныг цогц байдлаар нь бүрдүүлсэн байх юм болбол түншлэлийн төслүүд

тодорхой болчихсон байх байлаа. Эрсдэлүүдийг үнэлчихсэн байх байлаа. Хувийн хэвшилүүд бэлтгэлээ аль дээр үед базаачихсан байх байлаа. Өнөөдөр Монголын эдийн засагт маш том тийм ээ нөлөөлөл үзүүлэх ийм боломж бүхий хууль байсан.

Тэгээд энэ хариуцлагагүй байдлын төлөөсийг өнөөдөр ард иргэд, баялаг бүтээгчид, хувийн хэвшлийнхэн л нуруун дээрээ үүрч явж байгаа. Тэгээд энийг юу ч биш юм шиг ингэж ойлгож ингэж асуудалд ханддаг ийм хариуцлагагүй байдлаа та нар болих хэрэгтэй. Саяхан Ерөнхий сайд хувийн хэвшлийг дэмжих, дэмжлэг үзүүлэх санаачилгыг бүлэг дээр болбол дэмжлэг үзүүлэхийг бол хүссэн байж байгаа юм. Тэгээд 100 хувь санал нэгдсэн. Тэгээд миний ойлгож байгаагаар тэрбум тэрбумаар нь ингээд л огт үр өгөөжөө өгөхгүй баахан хатуу хучилттай зам, тэгээд л юу байдаг юм энэ хөрөнгө оруулалтын ерөөсөө үр өгөөжөө өгдөггүй маш их олон төсөл хөтөлбөрүүд ингээд хэрэгжүүлж байж, энэ төр, хувийн хэвшлийнхээ энэ эмзэг энэ байдлаас гаргах гол энэ хуулиа яагаад та нар ингээд, ингээд хэдэн сар жилээр ингээд хуулийнх нь үйлчлэлийг ингээд хойшлуулаад. Өнөөдөр болбол бүр ингээд бараг хууль зөрчөөд ингээд оруулж ирж байна шүү дээ та нар. Тэгээд энэ Монгол Улсын эдийн засагт учирч байгаа алдагдсан боломж, энэ эдийн засгийн хохирлыг хэн хариуцах юм бэ? Би яг энэ хуулийг орж ирж байхад Жавхлан сайдаас асууж байсан.

Тэгээд өнөөдрийг хүртэл үйлчилсэнгүй. Эдийн засгийн хөгжлийн яамнаас нь хөрөнгө оруулалтыг татах маш их олон арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулаад л байдаг. Форум хүртэл зохион байгуулаад хөрөнгө оруулагч нарыг татах бүхий л боломжоо дайчлаад л байдаг. Сангийн яам эсрэгээрээ энэ түншлэлийнхээ, нэн ялангуяа эдийн засагт гол үүрэг гүйцэтгэх энэ хуулийг, хуулийн үйлчлэлийг одоо хүртэл хийж хэрэгжүүлээгүй, бүтэн бүхэл бүтэн жил

өнгөрлөө. Бараг тэр тэгж ярих юм болбол 4 жил өнгөрлөө.

Ц.Цэрэнпунцаг: Өнөрболор гишүүний асуултад Жавхлан сайд хариулъя.

Б.Жавхлан: Өнөрболор гишүүний асуултад хариулъя. Бид 2024 оны Монгол Улсын улсын төсөв ярьж байгаа шүү тийм, тойргийн төсөв яриагүй байгаа. Тэр, та тэр хамаагүй, тэр эмоциороо ингэж Монгол Улсын төсөвт хандаж болохгүй шүү. Таны яриад байгаа наад Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хууль чинь батлагдчихсан хууль, Улсын Их Хурал баталчихсан та өөрөө сууж байгаад цуг бид хамтаараа баталсан ийм хууль, одоо хэрэгжинэ. Хэрэгжих хугацаа дээр зохицуулалт бол байгаа. Тэрнээс биш хуулийн агуулга өөрчлөгдсөн зүйл байхгүй. Бэлтгэл ажлаас шалтгаалаад ийм зүйлүүд байгаа. Энэ хууль цаашаагаа маш олон жил үргэлжилнэ, маш олон жил үргэлжилнэ. Наана нь бэлтгэл ажил бид шаардлага хангах зүйлүүд бол байгаа. Энэ дээр бол нэг айхтар эрсдэл гараад цаг хугацааны алдагдалд орохгүй болов уу гэж бодож байна.

Улсын Их Хурал дээрээс тогтоол гараад, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр хийгдэх ялангуяа төр, хувийн хэвшил ЗГ-ын шинэ сэргэлтийн бодлогын хүрээнд хийгдэх ажлуудыг бүүр нэр бүрээр нь, салбар бүрээр нь маш тодорхой заачихсан байгаа. Тийм учраас тэрэн дээр та ерөөсөө санаа зовох зүйлгүй. Хууль хэрэгжээд эхлэхэд бид нар чинь зөндөө л юм болж хуулиа баталсан шүү дээ. Хууль хэрэгжээд эхлэхээр алдаа оноотой зүйл гарахыг үгүйсгэхгүй амьдрал дээр. Тэрийг янзлаад засаад явах бидэнд бүрэн боломж байгаа. Тийм учраас та тэрэн дээр тайван байж болно.

Ц.Цэрэнпунцаг: Өнөрболор гишүүн тодруулж асууя 1 минут.

Д.Өнөрболор: Тийм. Би бол одоо энэ төсөв дагасан хууль дээр саналаа

илэрхийлж байгаа шүү дээ Жавхлан сайдаа. Тэгээд л нэг ингээд гөлөг төөрүүлж байгаа юм шиг ингээд л мангар хүн маллаж байгаа юм шиг ийм тойрогтой холбоотой асуудал ярих хэрэггүй шүү дээ та. Би Монгол Улсын эдийн засаг ярьж байна шүү дээ. Дээрээс нь Хүрэлбаатар сайд сая ороод ирлээ. Бид нар ямар асуудал дээр ярьж байна гээд тэгэхээр энэ Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хууль бол батлагдсаныг болбол бүгдээрээ мэдэж байгаа. Гэхдээ энэ хуулийг дагаад орж ирж байгаа, одоо батлагдах ёстой байсан энэ дүрэм журмууд нь болбол өнөөдөр 6 сарын дотор болбол ерөөсөө боловсруулагдаж батлагдаагүй байгаа ийм нөхцөл байдалтай. Тэгээд энийг төсвийн тодотголоор хуулийн үйлчлэлийг нь 6 сараар болбол хойшлуулж ингэж оруулж ирсэн. Тэгээд энэнээс энэ хуулийн тийм ээ цогц үйлчлэлийг хангаагүйгээс үүдээд энэ эдийн засагт учирч байгаа алдагдсан энэ боломжийг хэн хариуцлага хүлээх юм бэ гэдэг асуудлыг л би ярьж байгаа юм.

Дээрээс нь Хүрэлбаатар сайд ч гэсэн сая би дөнгөж хэлж байгаа нь Эдийн засгийн хөгжлийн яам ч гэсэн энэ хөрөнгө оруулалтыг татах, эдийн засгаа оруулах.../минут дуусав/

Ц.Цэрэнпунцаг: Сая Хүрэлбаатар сайдад асуулт тавьсан уу, асуулт тавьсан уу, санал хэлчхэв үү Өнөрболор гишүүнээ? Санал хэлчихлээ. Хандуулна уу гэсэн санал хэллээ шүү Хүрэлбаатар сайд, сая асуулт тавьсангүй, тодорхой асуулт байсангүй. Ганхуяг гишүүн асуултаа асууя.

Х.Ганхуяг: Төсөвтэй холбоотой болон төр, хувийн хэвшлийн түншлэлтэй холбоотой 2 л юм байгаа юм л даа. 1 дүгээр асуудал болохоор яг энэ төр, хувийн хэвшлийн түншлэлтэй холбоотойгоор бид нар Английн парламентын гишүүдтэй уулзаж байсан. Тэгээд тэднийх бол үндсэндээ бол нэг 10 хүртэлх төсвийнхөө бараг 10 хүртэлх хувиар энэ төр, хувийн хэвшлийн

түншлэлийн төсөл хөтөлбөрүүд хэрэгжүүлдэг гэж байгаа юм. Тэгээд яах вэ бид нар энэ жилийн төсөв дээр харахад бол асар их хэмжээний хөрөнгө оруулалт бол орон нутагт л гээд л соёлын төв гээд л аягүй олон асуудал бол яригдаж байна. Тэгээд яах вэ зүгээр нэг энэ Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийнхээ хуулийг нэг зооохон ашигласан болов уу л гэдэг л ийм л бодол төрлөө. Тийм. Магадгүй тэр соёлын төвүүдийг тэр нутгийн ААН-үүдэд боломж олгож, урт хугацааны гэрээ түрээсээр зохицуулах боломжууд хийсэн бол бид нар ийм их хэмжээний хөрөнгө оруулалтууд 1 дүгээрт шаардлагагүй байсан юм шиг байгаа юм. Тэгэхээр тэр чинь ингэж байж л нөгөө энэ төвөөс тэр төвийн төвлөрлийг сааруулах юм чинь тэгж л явна шүү дээ. Ажлын байраа л дагаж явна шүү дээ. Тэгээд бүх юмыг нь ингээд улсаас хөрөнгө оруулалтыг нь хийгээд л, эвдэрсэн ч ингээд л улсаас мөнгийг нь хийгээд л, доторх тоног төхөөрөмжийг нь ч улсаас хөрөнгө оруулалтыг шийдээд ингээд яваад байхаар ингээд бас ингээд төсөв чинь угаасаа яагаад ч хүрэхгүй, дандаа л алдагдалтай батлагдана. Тэгээд энэ тал дээр нэг цаашидаа энэ хуулиа нэг ашигладаг болмоор юм шиг байгаа юм.

2 дугаар нэг асуудал болохоор ингээд сангуудыг шалгаад л, энэ төсвүүдийн асуудал ингээд ярилцаад явахаар бид нар гоё төлөвлөгөө ярьдаг. Энэ гүйцэтгэл ерөөсөө л ярихгүй л байгаад байна л даа. Энэ бусад орны парламент дээр бол хамгийн том хурлууд бол дандаа гүйцэтгэлийн тайлангийн хурлууд байдаг байхгүй юу. Энэ 23 оны төсөв яасан, 22 оны төсөв яасан, гүйцэтгэл нь юу болсон юм, тэгээд тэр яг тэр нөгөө зориулалтынхаа дагуу зарцуулсан байна уу, үгүй юү, үр дүн нь юу болсон, үр дүн ярилцдаггүй, гүйцэтгэлийн тайлан ярилцдаггүй, дан төлөвлөгөө яриад л ордог. Тэгээд тэн дээрээ ингээд л гоё, гоё юм яриад л ордог тэгээд, юугаа болсон нь мэдэгдэхгүй. Тэгээд л нэг жилийн эцэст ганцхан нөгөө инфляцын ийм байлаа, эдийн засгийн өсөлтийн ийм

байлаа. Нэг 2-хон тоо л ярьдаг. Тэгээд цаашдаа энэ Төсвийн хууль дээр нэг ийм өөрчлөлт оруулмаар л юм шиг харагдаад байгаа юм л даа. Тэгээд ийм л нэг 2 санал байгаа юм. Баярлалаа.

Ц.Цэрэнпунцаг: Ганхуяг гишүүнтэй, ерөнхийдөө, Жавхлан сайд хариулах уу? Асуулт. Ер нь санал хэлчихсэн 2 санал. Санал, санал. Ер нь Ганхуяг гишүүнээ таныхыг саналаар авлаа шүү. Тэгье, саналаар санал хэллээ. Ингээд гишүүд асуулт асууж, хариулт авч дууслаа. Ингээд зарчмын зөрүүтэй санал энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлтэй төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбоотой ирээгүй байна. 2 хуулийн төсөл, хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. 3-д төсөл хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Санал хураалт дууслаа. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Төр, хувийн хэвилийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төрийн байнгын хороонд танилцуулна.

Ингээд дараагийн асуудалдаа оръё. Хэлэлцэх асуудал 10. Монгол Улсын 2024 онд төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн ЗГ-ын үнэт цаас гаргах эрх олгох тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу ЗГ-ын үнэт цаас гаргах эрх олгох тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг хэлэлцье. 1.Тогтоолын төсөлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү. Алга байна. Ганхуяг гишүүн

асуултаа асууя. Ганхуяг гишүүний микрофоныг нээе.

Х.Ганхуяг: Үгүй ээ үгүй та ер нь өөрөө болдоггүй юм байна шүү дээ. НӨАТ-ынх нь үг хэлүүл, хэлүүл гэх шиг юу гээд байгаа юм бэ? Би саналаа хэлж болдог юм уу болдоггүй юм уу? Би эрхээ ард түмнээс авсан болохоос танаас аваагүй шүү. Би тэгээд ганцхан л юм ярих гээд байгаа юм. Уг нь бол яах вэ зүгээр энэ зээлтэй холбоотой, энэ тогтоолтой холбоотой асуултыг л асуух гээд байгаа юм л даа. Бид нар энэ төсөв алдагдалгүй баталдаг болмоор байна. Та өмнөх төсвийн энэ хурал дээр асуухад шаардлага гарахгүй бол бид нар үнэт цаас гаргахгүй, шаардлага гарахгүй бол бид нар мөнгө зээлэхгүй, эх үүсвэрүүд байгаа, боломжууд байгаа л гэж ярьсан. Тэгээд шаардлага одоо хэрвээ үнэхээрийн байхгүй бол энийгээ яг шаардлага гарсан үед нь батлуулж болдоггүй юм уу л гэдэг асуулт асуух гэж байлаа. Би асуулт асууж болох юм уу болохгүй юм уу? НӨАТ-ынх нь гэдэг тамга дарах гээд үзээд байгаа юм уу? Үнэт цаас гаргах яг одоо их шалтгаан үүссэн байгаа юм уу л гэдэг асуулт асууж байна.

Ц.Цэрэнпунцаг: Ер нь яах вэ энэ ерөнхийдөө сая Ганхуяг гишүүн санал хэллээ. Ингээд ингээд асуулт асууж, хариулт авч дууслаа. Ингээд зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Санал хураалт дууслаа. Монгол Улсын 2024 онд Төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн ЗГ-ын үнэт цаас гаргах эрх олгох тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хороонд танилцуулна.

Ингээд дараагийн асуудалдаа оръё. Хэлэлцэх асуудал 11. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн ЗГ-ын өрийн баталгаа гаргах зөвшөөрөл олгох тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн

анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу ЗГ-ын өрийн баталгаа гаргах зөвшөөрөл олгох тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг хэлэлцье. 1.Тогтоолын төсөлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Санал хураалт дууслаа. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн ЗГ-ын өрийн баталгаа гаргах зөвшөөрөл олгох тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн, Төсвийн байнгын хорооны гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хороонд танилцуулна.

Дараагийн асуудалдаа оръё. Хэлэлцэх асуудал 12. Монгол Улсын 2024 онд Төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах зарим арга хэмжээний тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах зарим арга хэмжээний тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг хэлэлцье. 1.Тогтоолын төсөлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү? Алга байна. 2.Тогтоолын төсөлд, зарчмын зөрүүтэй санал та бүхэндээ уншиж танилцуулъя. Энд санал нь энэ дээр байгаа. Саналаа, санал түрүүлээд уншихъя л даа, санал нь хаана байгаа юм бэ, гаргасан томъёолол нь хаана байна вэ? Би эхлээд саналынхаа томъёоллыг уншиъя. Араас нь тайлбараа та бүхэндээ хэлье.

Ингээд тогтоолын төсөлд, саналын томъёолол нь тогтоолын төсөлд Төмөр замын тээврийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга, Иргэний нисэхийн

тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга, Төр, хувийн хэвшлийн түншилэлийн тухай хуулиудын дагаж мөрдөх хугацааг сунгах тухай хуулийн төслүүдийг 2023 оны 12 дугаар сарын 1-ний дотор өргөн дотор нэн яаралтай горимоор Улсын Их Хурлын, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг ЗГ-т үүрэг болгосугай гэсэн шинэ заалт нэмэх. Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Цэрэнпунцаг. Энэ тогтоолын төсөл шинэ заалт нэмэх зарчмын зөрүүтэй санал гаргаж байгаа шалтгаан нь манай Байнгын хорооноос энэ өнгөрсөн хаврын чуулганаар Төмөр замын тээврийн тухай хууль шинэчилсэн найруулга орж ирсэн. Энийг бид бүхэн, мөн орж ирсэн Иргэний нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга мөн орж ирсэн, Төр, хувийн хэвшлийн түншилэлийн тухай хууль шинээр гарсан. Ингээд эдгээр хуулиудыг 2024 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс ингээд дагаж мөрдөхөөр заасан юм. Энэ хуульд 3 хуульд болохоор зэрэг зааснаар бол 2 агентлаг, 1 түншилэлийн төв байгуулах тухай зохицуулалтууд орсон байгаа. Эдгээр өнөөдрийн байдлаар бол эд нарын аль нь ч байгуулагдаагүй байна. Ингээд 2024 оны төсөв дээр эдгээр байгууллагуудын төсвийг тусгаж орж ирээгүй.

Төмөр замын тээврийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 5 дугаар зүйл, зүйлээр 2024 оны төсвийн тухай хуульд тус агентлагийн төсвийг тусгаж шийдвэрлэхийг тодорхой зааж өгсөн. Иймээс хуулийн хэрэгжилтийг хангуулах үүднээс сая дурдсан 3 хуулийг дагаж мөрдөх хугацааг сунгах хуулийн төслүүдийг 2023 оны 12 дугаар сарын 1-ний өдрийн дотор нэн яаралтай горимоор Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг ЗГ-т үүрэг болгож нэмэлт оруулж оруулахыг ингээд горимын санал гаргаж оруулж байгаа юм. Ингээд санал хураалт явуулъя. Санал хураалт. Хэрэгжих хугацааг нь тийм, чиглэл өгч байгаа оруулж ир гэж. Хүүе юу вэ 6 гишүүн. Ганхуяг гишүүн та санал өгөөгүй юү? Батлут гишүүн та, танд ирцэд орсон уу? Та тэгвэл юу гаргах

уу? Горимын санал гаргаадах. Батлут гишүүний микрофоныг нээе.

Д.Батлут: Асуудлыг дэмжиж байсан боловч бас тоног төхөөрөмж ажилласангүй. Тэгээд ахин санал юу, санал хураалтын хүчингүй болгож, ахин санал хураалгаж өгнө үү гэж хүсэж байна.

Ц.Цэрэнпунцаг: Сая Батлут гишүүний гаргасан горимын саналаар, горимын саналаар санал хураалт явуулъя. Санал хураалт явуулъя. Ингээд Батлут гишүүний төхөөрөмж ажиллаагүй учраас саяын хураасан санал хураалтыг хүчингүй болгоё гэсэн санал хураалт эхлээд явуулъя. Санал хураалт. Гишүүдийн 63,6 хувь нь дэмжиж, саяын хураасан санал хураалт хүчингүй боллоо. Ингээд энэтэй холбогдуулаад санал хураалтыг дахин явуулъя. Санал хураалт гишүүдээ. Гишүүдийн 54,5 хувь нь дэмжиж санал дэмжигдлээ. Санал хураалт дууслаа. Дахиад байна уу? Тийм байна. Уучлаарай дахиад нэг санал хураалт байгаа юм байна шүү.

Энэ тогтоолын төслийн 2 дахь заалтад ипотекийн зээлийн 60 хувийг хөдөө, орон нутагт орон сууцжуулах хөтөлбөрт хуваарилах гэсэн дэд заалт шинээр нэмэх. Саяын санал дээр, энэ би оруулж байгаа юм. 3 гишүүн. Гишүүд юугаа дараарай. Энэ техникийнхэн энэ юу болохгүй байна шүү дээ. Асуулт асуух гишүүдийн нэрс орохгүй байна. Яагаад байгаа юм бэ. Харин тийм. Оюунчимэг гишүүн, Ганхуяг гишүүн та асуух юм уу? Ганибал гишүүнээр тасаллаа. Оюунчимэг гишүүний микрофоныг нээе.

М.Оюунчимэг: Энэ 2024 оны төсвийн онцлог нь бол өөрөө хот хөдөөгийн хөгжлийн тэнцвэртэй байдлыг хангах. Энэтэй үндэслэж төсөв хөрөнгө оруулалтуудыг хийж байгаа гэж ЗГ албан ёсоор бол мэдэгдсэн. Тэгээд энийг энд ингэж гуйвуулаад хөдөө орон нутагт ипотекийн зээлийг 60 хувь гэж хувь зааж орж ирэх бол хамгийн буруу гэж бодож

байна. Энэ бол харин ёстой сонгууль угтсан шоу гэж харагдаж байна. Ипотекийн зээл бол эргэн төлөлт гайгүйтэй, дээрээс нь нийгэмд хамгийн их хүлээгдэж байгаа зээл. Ипотекийн зээлийг 6 хувь болгоё, төрийн мөнгөний бодлого, төсөв 2-ын уялдаа дээр ипотекийн зээлийг цаашид хэрэгжүүлье гэсэн заалт жишээлбэл Төрийн мөнгөний бодлого дээр ороод ирчихсэн хэр нь төсөв дээр бол яг ипотекийн зээлийг олгохтой холбоотой санхүүжилт бол бас тусаагүй байгаа шүү дээ. Тэгэхээр энэ дээр ингэж хувь заах, хөдөө орон нутагт 60 хүртэл хувь нь гэхийг эсэргүүцэж байна.

Нийслэл Улаанбаатар хотын гэр хороолол 70 хувь нь. Өнөөдөр ганц гэр хорооллын асуудал биш энэ утаа униар ямар байгааг та бүхэн бүгд мэдэж байгаа юм. Та бүгд нийслэл Улаанбаатар хотод амьдардаг. Тийм учраас ингэж хувь зааж өгөхийг эсэргүүцэж байна. Ипотекийн зээлийг улс орон даяар хэрэгжүүлээд харин ч Улаанбаатар хотод энэ илүү их явах явах ёстой. Харин магадгүй 60 хүртэлх хувийг нь нийслэл Улаанбаатар хотын гэр хорооллын иргэдийг гэж зааж өгсөн ч яадаг юм. Эсвэл зүгээр хувь заахгүй байх ёстой. Нөгөө тэнцвэртэй гэвэл тэгвэл 50, 50 байх юм уу, одоо ингэж ипотекийн зээл дээр хувьчилж заахыг бол буруу гэж бодож байна.

Энэ Улсын Их Хурлын 76 гишүүний 20 орчим нь л нийслэл Улаанбаатар хотоос сонгогдсон байдаг. Тэгээд кноп дарах болохоор ингээд хамаг юм өнөөдөр ингээд орон нутаг руу явж байна. Тэгээд үр дүн өгөхгүй байгаад байна шүү дээ. Та нар үнэгүй хашаа барьж өгөх гэж байна, НДШ-ийн 50 хувь чөлөөлчихлөө. Хөдөө орон нутагт орон сууц барьж байгаа ААН-үүдийг хөнгөлөлт, татварын хөнгөлөлт үзүүлэхээр боллоо гээд маш том том хөнгөлөлтүүд явчихлаа. Одоо дахиад ипотекийн зээл 60 хүртэлх хувь гэж болохгүй шүү дээ. Тийм учраас энэ дээр бол манай гишүүд дэмжихгүй байх ёстой гэсэн байр суурьтай байна.

Ц.Цэрэнпунцаг: Жавхлан сайд хариулъя, үг хэлье, саналаа хэлье.

Б.Жавхлан: Тийм Оюунчимэг гишүүний санаа зовж байгаа зүйл дээр бол би ойлгож байна. Гэхдээ хэдүүлээ нөгөө нэг Улаанбаатар хот руу чиглэсэн нүүдлээ улам л уриад байгаа шүү. Тийм учраас энийгээ л саармагжуулах гэж байгаа л бодлого юм байгаа юм шүү дээ. Ядаж наашаа ирэх гэж байгаа хүн тэндээ ипотект хамрагдаад, илүү хүртээмжтэй байгаад Улаанбаатарынхны зовлонг л нимгэлэх гэж байгаа л ийм л асуудал. Тийм учраас Эдийн засгийн байнгын хорооны дарга гаргасан энэ саналыг бол би бүрэн дэмжиж байна. Бүүр 60 битгий хэл 70 ч болгосон болно гэж бодож байгаа би. Наашаагаа нүүдлээ л больчихъё. Улаанбаатарт байгаа хэд нь бид энд ямар ч байсан учраа олно шүү дээ. Одоо нэмж наашаагаа зовлон авчирч, нэмж наашаагаа төвлөрлийг, энэ түгжрэлийг нэмээд яах вэ л гэдэг ийм л бодлого байгаа. Тэгэхээр үзүүр дээрээ болбол Оюунчимэг гишүүн бид 2-ын санаа нийлээд байгаа юм л даа. Гэхдээ одоо энд байгаагаа ингээд шийдэх гэж байна гээд нэмээд уриад байхаар зовлон маань улам л нэмэгдээд байх юм байгаа юм. Ийм л санал юм байгаа юм. Тийм учраас би дэмжиж байгаа юм.

Ц.Цэрэнпунцаг: Ганхуяг гишүүн үгээ хэлье.

Х.Ганхуяг: Орон нутагт төсөв тавиад, тэгээд орон нутаг хөгжүүлээд төвлөрлийг сааруулна гэдэг бол үндсэндээ бол сүүлийн 32, 3 жил явлаа л даа. Сая Үндсэн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлт ерөөсөө л яг иймэрхүү орон нутгийн шинж чанартай энэ феодалуудын дарга нарын төсөв хуваарилалтыг л ер нь болиулах зорилгоор сая энэ Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт орсон шүү дээ. Тэгээд энэ ипотекийн зээл нэмэгдлээ гээд орон нутаг руу хүмүүс шилжинэ гэсэн юм ерөөсөө байхгүй шүү дээ. Ажлын байрыг нь бий болгох хэрэгтэй шүү дээ. Хүн амьдрах

боломжийг нь нэмэгдүүлэх хэрэгтэй, орчны юм бий болгох хэрэгтэй. Орлого байхгүй орон нутагт яаж хүмүүс тийшээ шилжих юм бэ? Зүгээр байшин барьчихаар тийшээ шилждэг гэсэн юм бол ойлголт байхгүй шүү дээ.

Тэгээд төсвийнх нь ихэнх хэсэг нь орон нутаг руу явчихлаа. Нөгөө ипотекийн зээлийнхээ бүр хувьчилж байгаад авч явах асуудал ингээд тогтоолоор батлах юм байна л даа. Тэгээд яах вэ би нэг асуулт асуух гээд байна л даа. Энэ эх үүсвэр нь хаанаас гарах юм бэ? Төсвөөс гаргах юм уу эсвэл Монголбанкнаас гаргах юм уу? Тэгээд энэ дээр нэг хариулт авчихмаар байна. Эх үүсвэр нь хаана байгаа юм бэ? Эсвэл Монголын ипотекийн корпорацаас олгож байгаа тэр санхүүжилтийн 70 хувийг нь, 60 хувийг нь орон нутаг руу шилжүүлэх гээд байна уу? Тэгээд энэ хариултаа авчхаад, дахиад тодруулъя.

Ц.Цэрэнпунцаг: Ганибал гишүүн.

Н.Ганибал: Энэ гаргасан саналыг дэмжээд байгаа юм. Ер нь өнөөдөр Монгол Улсын Улаанбаатар хотыг хэдүүлээ ингээд нэг төсөөлөөд харъя л даа. Энэ барилгынхаа салбараар. Яагаад ингээд хотынхоо төвд энэ олон өндөр, олон өндөр өндөр давхар орон сууцууд баригдаад, яагаад тэнд түгжэрэл бий болоод, яагаад энэ арилжааны банкнууд зөвхөн тэр Улаанбаатар хотын төвд баригдаж байгаа олон давхар орон сууцуудад энэ ипотекийнхээ зээлийг өгөх сонирхолтой байдаг юм бэ? Яагаад хөдөө орон нутгийнхандаа өгдөггүй юм бэ, яагаад тэр нь олдохгүй байгаа юм бэ гээд энэ асуудлын л хариулт байхгүй юу. Тэрнээс хотынхон, хөдөөгийнхөн гээд хооронд нь ялгасан асуудал биш л дээ. Тэгэхээр энэ дээр бол ер нь төвлөрлийг сааруулах, хөдөө орон нутаг руу чиглэсэн бодлогын ажлуудыг хийхэд тодорхой хэмжээнд хэдий хувийг нь багасгаад байгаа ч гэсэн ипотекийн зээлийн хувийг багасгаад байгаа ч гэсэн тэнд яг арилжааны банкнууд яг бодит банкны

салбарынхан бол зээл олгох сонирхол багатай л байгаад байгаа. Тэгэхээр энийг л тодорхой хэмжээнд хязгаарыг нь зөв тогтоож өгч байж ингэж явахгүй бол болохгүй гэсэн ийм санал байна. Тэгээд дэмжиж байгаа юм.

Ц.Цэрэнпунцаг: Ж.Бат-Эрдэнэ гишүүн саналаа хэлье.

Ж.Бат-Эрдэнэ: Ипотекийн зээлийнхээ нэг 60 хувийг орон нутагтаа олгоё гэсэн санал явж байгаа юм. Энийг бол дэмжиж байгаа. Тэгэхээр сая Жавхлан сайд ч бас хэллээ шүү дээ. Ер нь болбол хот хөдөөгийн тэнцвэрийг хадгалах, тэр тусмаа өнөөдөр Улаанбаатар хотын ачааллыг бууруулахын тулд энэ чинь хот хөдөөгийн сэргэлт гэдэг зүйлийг бид нар хийгээд байгаа шүү дээ нэг талаасаа.

Нөгөө талаасаа бид ер нь хөдөө орон нутгийнхаа энэ амьжиргааг бас нэлээн дээш нь татахгүй бол бас болохгүй байгаа шүү дээ. Энийг болбол хаа сайгүй харж байгаа. Сая Монгол Улсын Ерөнхий сайд Оюун-Эрдэнэ сайд орон нутгаар яваад энэ бүх зүйлийг чинь харлаа шүү дээ. Үнэхээр тэнд чинь хөрөнгө оруулалтууд дутуу байна. Бүх хөрөнгө оруулалтуудаа бид нар ерөнхийдөө болбол бас төв рүүгээ татчихаад байгаа, хөгжил нь төв рүүгээ орчихоод байгаа. Тийм болохоор энэ орон нутгаа хөгжүүлэх бүсчилсэн хөгжлөө бий болгох гэдэг тал дээр болбол өнөөдөр энэ Монгол Улсын Ерөнхий сайдыг өөрөө явж, үзэж харж ард иргэдтэйгээ 7, 8 цаг уулзаж тэгж байж зовлон жаргалаа сонсож байж ингээд хөрөнгө оруулалтаа бид нар чинь хот хөдөөгийн тэнцвэр гэдэг утгаараа өнөөдрийн энэ төсөв чинь ингэж орж ирээд, тэгээд бас тодорхой хэмжээгээр дэмжлэг үзүүлээд байгаа шүү дээ.

Нөгөөтээгүүр ард иргэдийн яг хөдөө орон нутагт ажиллаж байгаа, амьдарч байгаа ард иргэдийн амьжиргааг ерөөсөө бодох хэрэгтэй байна бид нар. Одоо сум болгонд жишээ нь сум болгонд

2-оос 3 орон тоо төрийн албаны орон тоо болбол сул байгаад байна шүү дээ. Эмнэлгийн ажилчид тийшээгээ очихгүй байна, орон байр хүсээд байна. Очоод амьдрах орон байр байхгүй байна. Зүгээр тэнд амьдарч байгаа хүмүүс аав ээж нь тэндээ байж байдаг эсвэл нутаг орон руугаа очих боломж бололцоотой нутгийнх нь хүүхдүүд л, залуучууд л тийшээ очиж ажиллаж байгаа болохоос биш яг мэдлэгтэй, боловсролтой, туршилагатай албан төрийн албан хаагчид, эмнэлгийнхэн, малчид, тэр мал эмнэлгийнхэн ч гэдэг юм уу ийм төрийн албан хаагчид орон нутагт очих боломж, бололцоо үнэндээ алга байна шүү дээ. Тийм болохоор тэр орон сууцын хангамжийг сайжруулахын тулд өнөөдрийн энэ Сангийн сайдын барьж байгаа энэ бодлого бас нэг тодорхой хэмжээнд концессын юуны хуулийнхаа болбол нэг боломж бололцооныхоо 60 хувийг нь орон нутаг руу өгье гэдэг нь бас зөв ийм ишийдэл гарч байна гэж үзэж байгаа юм. Тийм болохоор энэ хуулийг дэмжиж байна. Ипотекийн зээлийн 60 хувийг орон нутагт дуугүй өгөх нь зүйтэй байх гэж бодож байгаа шүү.

Ц.Цэрэнпунцаг: Санал хураалт явуулъя. Санал хураалт 60 хувь. Гишүүдийн 80 хувь нь дэмжиж, санал дэмжигдлээ. Ганибал гишүүний бичгээр ирүүлсэн зарчмын зөрүүтэй санал байна. Би уншаад томъёоллыг уншаадахъя. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах зарим арга хэмжээний тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн 4 дэх хэсэг, 4 дэх заалтыг хасах. Улсын Их Хурлын, санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Ганибал. Ганибал гишүүн саналаа тайлбарлах уу? Би уншъя. Заалт 4 нь, хэдийн 4 байгаа билээ энэ чинь. Тийм тогтоолын 4 дэх заалт. Орон сууцын ипотекийн зээлийн эрэлт, төвлөрлийг сааруулах төрийн бодлоготой уялдуулж, ипотекийн хөтөлбөрийн эх үүсвэрийг нийслэл болон орон нутагт тэгш хүртээмжтэй, үе шаттай нэмэгдүүлэхийг Монголбанкны

Ерөнхийлөгч Б.Лхагвасүрэнд даалгасугай. Ганибал гишүүн, тийм Ганибал гишүүн тайлбарлах уу, гаргасан саналаа тайлбарлая. Ганибал гишүүний микрофоныг нээе.

Н.Ганибал: Энэ асуудал ийм байгаа юм. 1 дүгээрт энэ аягүй нөгөө юуны процедурын алдаатай. ЗГ яахаараа Их Хурлын тогтоол гаргах заалт дотор Монголбанкны асуудлыг хөндөж оруулж ирсэн хууль дагуулж оруулж ирж байгаа юм бэ 1 дүгээр асуудал. Энэ хэрвээ Их Хурал үнэхээр энэ асуудлаа өөрсдөө гаргаж байгаа бол яахаараа заавал ЗГ-ын өргөн барьсан хуулийг дагуулаад эд нарын өргөн барьсан тогтоолын төслийг бид Монголбанкинд чиглэл өгсөн байдлаар энэ бол өөрөө процедурын алдаатай байна нэг.

2 дугаарт нь бид нар өнөөдөр инфляцын асуудлаа яриад л байдаг, яриад л байдаг, эдийн засгийн өнөөдөр мөнгөний бодлого дахь асуудлууд нь тэнд өөр зарчмаар гараад байдаг. Тэгээд бид нарын хувьд өнөөдөр энэ ЗГ Монголбанкинд мөнгө хэвлэх байдлаар ипотекийн зээлийн санхүүжилтийг бий болгох энэ эрхийг өгүүлэх ийм Их Хурлын тогтоол гаргуулах гэж байгааг нь бол эсэргүүцээд энэ заалтыг авхуулж байгаа юм. Авуулна л даа. Хэрвээ үнэхээр хүсвэл Монголбанк, Монголбанк энэ асуудал дээр тайлбар хийх ёстой. Энэ дээр бид нар ЗГ-аас тайлбар авах шаардлага байхгүй л дээ. Монголбанк энэ дээр үнэхээр ипотекийн зээлийг Монголбанк хариуцаад, тодорхой хэмжээний мөнгийг ипотекийн санд хуримтлуулаад тэр зах зээл рүү гаргах гэж байгаа бол Монгол Улсын тэр валютын нөөцөд хэрхэн нөлөөлөх юм, төгрөгийн ханишид хэрхэн нөлөөлөх юм, инфляцад хэрхэн нөлөөлөх юм бэ гэдэг тэр нарийн судалгаануудаа гаргаж ирээд, өөрсдөөр нь хүлээн зөвшөөрүүлж байж энэ асуудлыг өнөөдөр бид нар Их Хурлын тогтоолд оруулах юу боломжтой. Тэрнээс бол бид нар өнөөдрийн ингээд ЗГ-ын хүсэлтээр Их Хурлын тогтоолд энэ асуудлыг оруулж болохгүй.

Ц.Цэрэнпунцаг: Жавхлан сайд, Жавхлан сайдын микрофоныг өгье, саналаа хэлье.

Б.Жавхлан: Ганибал гишүүний хэлсэн сая юун дээр би зүгээр өөрийнхөө саналыг хэлье. Уг нь түүрүүн тэр өмнөх санал дээр нь дэмжээд байхаар нь зөв, зөв тал руугаа юм болов уу гэсэн чинь буруу, дутуу мэдээлэлтэй байх шиг байна. Энэ Монголбанкны асуудал болбол мөнгө хэвлэх гэж байгаа асуудал биш шүү. Энэ болбол оператор хийх гэж байгаа л асуудал. Өнөөдрийг хүртэл энэ чинь 2006 оноос хойш үндсэндээ 16 жил яваад ирчихсэн систем юм байгаа юм. Төв банк мөнгө хэвлэж байсан үе байгаа, нийлүүлэлт хийж байсан үе байгаа. Тэгвэл одоо ингээд үндсэндээ 4 их наядын ийм том пүүл үүсчихсэн. Энэ ипотекийн зах зээлийг бүрэн санхүүжүүлээд яваад байх ийм эргэлтийн хөрөнгө бий болчихсон гэсэн үг. Сардаа 30-аас 40 тэрбум төгрөгийн эргэн төлөлт орж ирдэг. Энийг нь эргээд ипотекийнх нь зээлдээ зориулдаг, тэр 6 хувийнхаа эх үүсвэр, зардал бүх юмыгаа тэр МИК-ээр дамжуулаад ийм зохицуулалтаа хийчихсэн, бүрэн систем бий болчихсон байгаа юм.

Би Ганибал гишүүний эмзэглэж байгаа зүйлийг нь бол би Монголбанк нэмж эх үүсвэр гаргаад хэвлэх гээд байна гэдэг дээр нь эмзэглэж байна гэж би ойлгож байгаа. Тэрнээс биш энэ бол тийм зүйл биш шүү. Энэ оператора л үргэлжлүүлэх гэж байгаа юм, оператора л үргэлжлүүлэх гэж байгаа юм. Ер нь болбол ингээж албадлагаар бид нар ингээж зах зээлийн ханшаас бага хүүтэй явуулж ирсэн их удаан жилийн энэ систем маань өөрөө тийм бас туйлын олон улсын нийцэхээр стандартад нийцэхээр зөв систем бол биш, цаашидаа сайжруулах ёстой. Гэхдээ сайжруулах гэж байна гэж одоо бид нар ингээд энийгээ зогсоогоод pause авч болохгүй. Үүнд чинь бий болчихсон зах зээл, барилгын компаниуд ингээд хүлээлт

үүсчихсэн ийм маш том ингээд өөрөө эмзэг асуудал байхгүй юу. Тэгэхээр энийг бид нар ийм шалтгаанаар зогсоож болохгүй. Хэн нь оператор хийх вэ гэдгээс шалтгаалж зогсоож огт болохгүй. Тийм учраас энэ заалт болбол зөв заалт. Тийм учраас Ганибал гишүүнээ та тэрэн дээр битгий санаа зовоорой. Энэ болбол мөнгөний нийлүүлэлт талаасаа өмнөх шигээ олон жил өмнө анх эхэлж байсан шигээ төсөв дээрээс ч гаргаж байсан тал байгаа, Монголбанкн дээрээс ч гаргаж байсан тал байгаа. Цаашидаа болбол зөвхөн нэгэнт бий болчихсон эх үүсвэрийнхээ хүрээнд оператор нь хэн хийх вэ л гэдэг юм байгаа юм.

Тийм учраас Монголбанкнаас өөрөөр хэлбэл энэ банкны системд явагдах энэ зээлийн бүтээгдэхүүн дээр Төв банкнаас өөр мэргэжсэн энийг цаашидаа эрсдэлгүй, саадгүй аваад явах институт бол байхгүй. Энийг тэгээд дэмжиж өгөөч гэж хүсье. Тэгээд таны хэлж байгаа эрсдэлийг бол би тайлбарлаж өглөө. Тийм учраас эрсдэл бол байхгүй гэж хэлнэ.

Ц.Цэрэнпунцаг: Жавхлан сайд Ганибал гишүүний гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналыг дэмжиж өгөөрэй гэж хүсэж байгаа юм байна. Ингээд санал хураалт явуулъя. Санал хураалт. Дэмжээд өгч байгаа, саяын саяынхыг дэмжиж өгч байгаа, дэмжээд. Үгүй ээ дэмжиж өгч байгаа байхгүй юу саяынхыг. Гишүүдийн 60 хувь нь дэмжиж санал дэмжигдлээ. Санал хураалт явуулж дууслаа. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдон авах зарим арга хэмжээний тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн анхны хэлэлцүүлгээ явуулж

дууслаа. Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хороонд танилцуулна.

Дараагийн асуудалдаа оръё. Оюунчимэг гишүүнээ ганцхан асуудал байна шүү дээ. Санал хураалт байхгүй юм байна. Байхгүй юм байна. Хэлэлцэх асуудал 13. Монгол Улсын 2024 оны, байхгүй байна. 24 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы тухай, чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу ЗГ чиглэл өгөх тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг хэлэлцье. 1.Тогтоолын төсөлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэршээ өгнө үү? Алга байна. Зарчмын зөрүүтэй санал ирээгүй байна. Санал хураалт явуулж дууслаа. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлэх санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Өнөрболор Төсвийн байнгын хороонд танилцуулна.

Эдийн засгийн байнгын хорооны өнөөдрийн хуралдаан үүгээр өндөрлөж байна. Ингээд хуралдаанд идэвхтэй оролцсон гишүүддээ баярлалаа. Ажлын хэсгийнхэнд баярлалаа.

ДУУНЫ БИЧЛЭГЭЭС ХУРАЛДААНЫ
ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ
БУУЛГАЖ, ХЯНАСАН:
ШИНЖЭЭЧ Д.УЯНГА

